

## فهرست اجمالی مطالب

|     |                                                   |
|-----|---------------------------------------------------|
| ۱۳  | فصل اول: خانواده                                  |
| ۱۹  | فصل دوم: تحصیل                                    |
| ۳۳  | فصل سوم: در محضر قرآن                             |
| ۳۵  | فصل چهارم: آشنایی با سیاست                        |
| ۳۹  | فصل پنجم: بازداشت توسط ساواک                      |
| ۴۵  | فصل ششم: سفر به عراق                              |
| ۵۱  | فصل هفتم: ازدواج                                  |
| ۵۷  | فصل هشتم: تحقیق و تألیف                           |
| ۶۵  | فصل نهم: ۱۳۴۷ تا پیروزی انقلاب اسلامی             |
| ۷۳  | فصل دهم: عوامل پیروزی انقلاب اسلامی               |
| ۷۹  | فصل یازدهم: بازگشت امام از پاریس                  |
| ۸۱  | فصل دوازدهم: در خدمت انقلاب اسلامی                |
| ۸۳  | فصل سیزدهم: مسئولیت‌ها                            |
| ۸۹  | فصل چهاردهم: خاطراتی از دادگاه انقلاب اسلامی ارتش |
| ۹۵  | فصل پانزدهم: خاطراتی از امام راحل                 |
| ۱۰۵ | فصل شانزدهم: کودتای نافرجام                       |
| ۱۷۱ | فصل هفدهم: فرار بنی صدر                           |
| ۱۷۷ | فصل هجدهم: خاطراتی از سه انفجار مهم               |
| ۱۹۱ | فصل نوزدهم: خاطراتی از آغاز جنگ                   |
| ۱۹۹ | فصل بیستم: توطئه‌ی آقای قطب‌زاده                  |
| ۲۳۹ | فصل بیست و یکم: سرگذشت آقای شریعتمداری            |
| ۳۲۷ | فصل بیست و دوم: نگاهی به خاطرات آقای منتظری       |

## پیوست‌ها

|     |                                             |
|-----|---------------------------------------------|
| ۳۴۱ | پیوست شماره ۱: بخشی از اسناد موجود در ساواک |
|-----|---------------------------------------------|

- پیوست شماره ۲: نکاتی درباره‌ی حفظ قرآن ..... ۳۶۵
- پیوست شماره ۳: ارتباطات خارجی، عوامل کودتا، ارتباط برخی از روحانیون با آنان و علت قطع حقوق بازنشستگان در خارج در کشور ..... ۳۷۱
- پیوست شماره ۴: افشای برنامه‌ی کودتاگران نوژه برای تشکیل حکومت سوسیال دموکرات آمریکایی ..... ۳۷۵
- پیوست شماره ۵: بخشی از اظهارات محقق در دادگاه درباره‌ی کودتای نوژه و ارتباط آن با بیت آقای شریعتمداری ..... ۳۷۹
- پیوست شماره ۶: گزارش بخشی از دادگاه استوار سلامت درباره‌ی ارتباط کودتاگران با بیت آقای شریعتمداری ..... ۳۹۵
- پیوست شماره ۷: رسیدگی به پرونده‌ی ۵۰۰ نفر از توطئه‌گران نوژه ..... ۳۹۹
- پیوست شماره ۸: فرمان عفو امام برای محکومان دادگاه‌های انقلاب ارتش ..... ۴۰۳
- پیوست شماره ۹: مواضع بنی‌صدر و فرار وی ..... ۴۰۵
- پیوست شماره ۱۰: همکاری عوامل نفوذی منافقین با توطئه بنی‌صدر ..... ۴۰۹
- پیوست شماره ۱۱: موافقت امام با مساعدت به خانواده‌ی معدومین کودتای نوژه ..... ۴۱۳
- پیوست شماره ۱۲: نکاتی از خاطرات آقای هاشمی رفسنجانی درباره‌ی نگارنده ..... ۴۱۵
- پیوست شماره ۱۳: تصرف دارالتبلیغ توسط مردم قم ..... ۴۱۹
- پیوست شماره ۱۴: مصاحبه‌ی نگارنده پیرامون چهارگروه توطئه‌گر ..... ۴۲۱
- پیوست شماره ۱۵: متن رأی دادگاه انقلاب ارتش درباره‌ی صادق قطب‌زاده ..... ۴۲۹
- پیوست شماره ۱۶: اسناد لانه‌ی جاسوسی آمریکا درباره‌ی آقای شریعتمداری ..... ۴۳۳
- پیوست شماره ۱۷: مکاتبه‌ی رییس دادگاه انقلاب ارتش به شورای عالی قضایی درباره‌ی پرونده‌ی آقای شریعتمداری ..... ۴۶۵
- پیوست شماره ۱۸: متن نامه‌های آقای شریعتمداری به امام (ره)، ریاست دادگاه و دادسرای انقلاب ارتش ..... ۴۶۷
- پیوست شماره ۱۹: حکم انتصاب به سمت قاضی شرع در دادگاه‌های انقلاب اسلامی .. ۴۷۳
- پیوست شماره ۲۰: تصاویر ..... ۴۷۵
- فهرست اعلام ..... ۴۹۹

## مقدمه

تاریخ انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی مشحون از نقاط عطف مهمی است که هریک در درون خود مجموعه‌ای از کنش‌ها و واکنش‌ها را دارد. در این کنش‌ها و واکنش‌ها که تحولات را شکل داده‌اند شخصیت‌های مختلفی حضور داشته و نقش اساسی را ایفا کرده‌اند و با واگویی نقش خود می‌توانند سازوکار شکل‌گیری، تداوم و پیامد تحولات را روشن سازند. جالب این‌که بسیاری از قضایای تاریخی ما به گونه‌ای است که اگر شخصیتی که در آن نقش ایفا کرده، آن را بیان نکند یا تا ابد به فراموشی سپرده خواهد شد و یا از آن تعابیر متعددی بدست داده خواهد شد و یا گروه‌ها و اشخاص ذی‌نفع یا کسانی (اعم از حقیقی و حقوقی) که پیامد قضیه به نفع آن‌ها نبوده است، آن را به دست تحریف خواهند سپرد.

تحولات انقلاب اسلامی و نقاط عطف آن نیز از همین دست است. با توجه به روحیه‌ی کم‌نگاری نیروهای مذهبی و حتی تسلط فرهنگ کم‌گویی بر اعضای آن‌ها در باره‌ی حوادث و وقایع تاریخی خطر نسیان، تعدد قرائت و تحریف در مورد حوادثی که نیروهای مذهبی نقش عمده در آن‌ها ایفا کرده است، به مراتب بیشتر است.

با این توصیف باید گفت که نگارش و انتشار خاطرات حجة الاسلام محمدی ری‌شهری از اهمیتی مضاعف برخوردار است؛ چراکه ایشان به لحاظ سمت‌های مهمی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی در مناصب حقوقی و امنیتی داشته‌اند از بسیاری زوایای پنهان و ناگفته‌ی تحولات مهم جمهوری اسلامی آگاهی داشته و دارند و بازگویی آن‌ها می‌تواند روایت واقعی را در اختیار دانش‌پژوهان قرار دهد و از میزان خطر تحریف بکاهد. از این نظر خاطرات ایشان حائز اهمیت و ذی‌قیمت است و قطعاً مورد توجه

صاحب‌نظران قرار خواهد گرفت.  
در پایان از زحمات راوی محترم و کارکنان پرتلاش معاونت محترم انتشارات  
قدردانی می‌کنیم.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

## پیشگفتار

بسته‌ی دام رنج و عنایم      خسته‌ی درد فقر و غنایم  
سفته دست کرب و بلایم      خشک شاخی نه برنی نوایم  
چیستم؟ کیستم؟ از کجایم؟

سال‌ها در جهان زیستم من      ره نبردم که خود کیستم من  
چند پرسى ز من چیستم من؟      نیستم، نیستم، نیستم من  
کز عدم زی فنا می‌گیرایم

سخت دردام تشویش مانده      یک قدم پس یکی پیش مانده  
خسته و زار و درویش مانده      بینوا با دل ریش مانده  
ای خدا ره سوی خود گشایم<sup>(۱)</sup>

کتابی که در برابر شما است، بازنویسی و تکمیل بخش اول خاطراتی است که توسط مرکز اسناد انقلاب اسلامی در سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵ در فواصل مختلف، طی ۲۷ جلسه ضبط گردیده است، که همین جا از تلاش‌های همه‌ی دست‌اندرکاران این مرکز صمیمانه سپاسگزارم.

با عنایت به این‌که شماری از حوادث مهم و سرنوشت‌ساز دهه‌ی اول انقلاب و در دوران رهبر کبیر انقلاب اسلامی امام خمینی (قدس سره) مانند: کودتای [پایگاه شهید] نوژه، توطئه‌ی قطب‌زاده، سلب صلاحیت مرجعیت از آقای شریعتمداری و مهم‌تر از همه، کشف باند خطرناک مهدی هاشمی و کنار گذاشته شدن آقای منتظری از قائم مقامی رهبری، ارتباط نزدیکی با مسؤولیت‌های این‌جانب داشته و از سوی دیگر، شایعات بی‌اساسی در مورد شماری از حوادث مذکور وجود دارد و هم‌اکنون که زنده‌ام مطالبی به من نسبت

داده می‌شود که واقعیت ندارد، خاطرات این‌جانب در مورد حوادث مذکور، می‌تواند برای آگاهی نسل جوان و بخصوص پژوهشگران سودمند باشد. طبیعی است کسانی که در موارد اشاره شده، پیش‌داوری و موضع دارند، از انتشار این کتاب خرسند نخواهند بود و چه بسا این اقدام، به موضع‌گیری و تلاش آنان برای تحریف حقایق بینجامد.

باری، پیش از مطالعه‌ی این کتاب، نکاتی قابل توجه است:

۱- آن‌چه در این مجموعه آمده، به جز اسناد و مطالبی که از منابع خاصی نقل می‌شود، متکی بر حافظه‌ی این‌جانب است، از این رو از همه‌ی کسانی که اطلاعات بیشتری پیرامون این نوشتار دارند، تقاضا دارم که برای تکمیل آن‌چه احیاناً از ذهن یا قلم این‌جانب افتاده، مرا یاری دهند.

۲- نگارنده ادعا نمی‌کند که آن‌چه انجام داده و یا در حوزه‌ی مسؤولیت‌های او انجام گرفته، مصون از اشتباه و خطا است؛ اما می‌توانم بگویم به فضل خداوند متعال، تلاش داشته‌ام در حوزه‌ی مسؤولیتم عمداً کار خلافی انجام نشود.<sup>(۱)</sup>

۳- همکاران سابق این‌جانب در قوه‌ی قضائیه و در وزارت اطلاعات، خاطراتی آموزنده و زیبا از رعایت حقوق متهمان و دقت در رعایت ضوابط اسلامی و انسانی دارند که از افتخارات نظام جمهوری اسلامی است و برای پیشگیری از قیاس و تحلیل‌های نادرست و تحریف واقعیت‌ها، ثبت و ضبط آن‌ها ضروری است، شایسته است مرکز اسناد انقلاب اسلامی به این امر مهم، همت گمارد.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا، وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا،

وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا، فَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ.

محمدی ری شهری

۱۳۸۲/۷/۱۱

۱. خاطره‌ی جالبی در این باره از امام خمینی (ره) دارم که ضمن بازگو کردن خاطرات مربوط به وزارت اطلاعات در جلد دوم «خاطره‌ها» خواهد آمد. (انشاء‌الله).